

Projectformat Agenda van Twente

Bijlagen : Zie lijst.

Programma: Mensen in Twente/Werken in Twente/Landgoed in Twente.

Project : SportZorgcentrum Het Ravijn.

Gemeente: Gemeente Hellendoorn.

Algemene info over het project

In Nijverdal ligt aan de voet van Nationaal Park de Sallandse Heuvelrug zwembad Het Ravijn. Dit zwembad, de laatste verbouwing dateert uit 1977, wordt vervangen. Zo ook sporthal Noetsele die uit 1969 dateert. Op de plek van het huidige zwembad zal een nieuwe sportaccommodatie verrijzen waarin onder andere het zwembad en de sporthal geïntegreerd zullen worden. Daarnaast worden hier een “zorgvloer” en een multifunctionele sport-en speluitleen aan toegevoegd.

De nieuwe accommodatie herbergt diverse functies:

1. een vergroot wedstrijdbad van 21 x 33,3 m. ten behoeve van waterpolo. In een bad met deze afmetingen kunnen internationale wedstrijden worden gespeeld. In het wedstrijdbad wordt ook een keerwand opgenomen zodat ook 25-meter zwemwedstrijden kunnen plaatsvinden;
2. een waterpolo-opleidingscentrum t.b.v. Oost-Nederland;
3. een doelgroepenbad/zorgbad van 10 x 20 m. met adequate voorzieningen voor mensen met een beperking.;
4. een instructiebad van 10 x 20 m. met volledig beweegbare bodem tevens te benutten voor recreatief ontspannen door jong en oud;
5. een peuter- en kleuterbad van 32 m²;
6. vier buitenbaden met een gezamenlijke oppervlakte van 525 m²;
7. een grote glijbaantoren;
8. een sporthal met vloeroppervlak van 28 x 48 m. met tribune die voldoet aan de richtlijnen van NOC*NSF; sporthal is in drie segmenten te delen;
9. een regionale sport- en speluitleen van 80 m²;
10. een multifunctionele vloer van 615 m² ten behoeve van zorgfuncties en een multifunctionele verenigingsruimte;
11. een ligweide met recreatieve sport- en speelvoorzieningen.

Ten behoeve van ouderen, mensen met een beperking en mensen die preventief moeten bewegen of revalideren zal de water- en omgevingstemperatuur aangepast zijn. Tevens zal het gehele complex op basis van de ITS-normen goed toegankelijk zijn voor deze doelgroepen.

In de warmtevraag van het complex zal voor 90 tot 95 % worden voorzien door twee houtgestookte ketels.

SportZorgcentrum Het Ravijn wordt een accommodatie met een innovatief karakter waarin topsport, een aantal specifieke zorgelementen, en aandacht voor innovatie en milieu samenkomen.

1. Waarom is er een taak voor Twente?(Legitimatie)

- **Hoe wordt de sociaaleconomische structuur van Twente substantieel en duurzaam versterkt door het project?**

A. vanuit de functionaliteit:

Topsport en talentontwikkeling

- Met de realisatie van SportZorgcentrum Het Ravijn wordt voldaan aan de ambitie van de Regio Twente om in 2010 in de Regio Twente te beschikken over minimaal vijf topsportaccommodaties en zich

daarmee landelijk te onderscheiden. In Het Ravijn worden de fysieke randvoorwaarden geschapen om waterpolo op het hoogste niveau te beoefenen. Met het specifieke wedstrijdbad van 21 x 33,3 meter is er sprake van een topsportvoorziening waarin internationale evenementen en wedstrijden zullen worden gehouden en die trainingsfaciliteiten biedt aan (inter)nationale topteams, b.v. in de vorm van trainingskampen. De KNZB ziet voor de nieuwe accommodatie in Nijverdal op basis van de invulling van de accommodatie louter kansen. Zij heeft dit in de brief van 16 februari 2009 schriftelijk bevestigd. De zwem- en poloclub Het Ravijn heeft schriftelijk bevestigd haar expertise en ervaringen in te willen zetten waar dit gevraagd wordt ten behoeve van de organisatie van nationale en internationale wedstrijden en toernooien. **Zie bijlage 1.**

De door het lokale bedrijfsleven in het leven geroepen Stichting Sportevenementen Hellendoorn/Nijverdal ziet in de nieuwe accommodatie kansen voor een brede positieve uitstraling en heeft toegezegd in organisatorische en financiële zin te willen bijdragen. Dit hoge voorzieningenniveau draagt bij aan een positieve beleving van inwoners en toeristen én een gunstig vestigingsklimaat voor bedrijven.

- De landelijke zwemsportbond, KNZB, is enthousiast over de invulling van de topsportfunctie van Het Ravijn en ziet tevens een prima mogelijkheid om hier een Waterpolo Opleidingscentrum neer te zetten voor Noord-Oostnederland. Het Ravijn wordt met deze talentontwikkelingsfunctie onderdeel van een landelijk netwerk en draagt daardoor bij om de Regio Twente qua topsport nog sterker (inter)nationaal te positioneren. Reeds in 2004 heeft de KNZB een toezegging gedaan dat Het Ravijn het fysieke talentontwikkelingscentrum wordt voor de waterpolo. De KNZB heeft de aanwijzing van Het Ravijn als Waterpolo Opleidings Centrum in haar brief van 16 februari 2009 bevestigd. **Zie bijlage 2.**
- De gemeente zal in samenwerking met een in oprichting zijnde regionale organisatiestructuur t.b.v. waterpolotalentontwikkeling (Talent Centrum Oost Nederland), de KNZB en de zwem- en poloclub dit traject verder uitwerken.
- De vestiging van een talentontwikkelingscentrum kan bijdragen aan de verdere ontwikkeling van het onderwijs aan de LOOT-scholen in de regio.
 - De combinatie van de aanwezigheid van een topsportaccommodatie en topsportorganisatie biedt optimale mogelijkheden voor de opleiding van regionaal c.q. landelijk benodigd (technisch) kader.
 - In het complex wordt een voor zorg en sport te benutten ruimte opgenomen. Deze ruimte is, mede gelet op de unieke positie ten opzichte van het vergrote wedstrijdbad, daarnaast ook bij uitstek geschikt om als vergaderlocatie te benutten en als ontmoetingsplaats te dienen voor sponsors uit het bedrijfsleven of anderszins.
 - Aanwezige topsporters kunnen naast een voorbeeldrol binnen de sport zelf ook een belangrijke maatschappelijke rol vervullen. De impact van het Olympisch goud en het project "Sporters in de wijk" zijn hier goede voorbeelden van. De gegroeide aandacht voor waterpolo tijdens en na de Olympische Spelen 2008 is hier een bevestiging van.

Gezondheid en Zorg

- In Het Ravijn wordt fysieke ruimte opgenomen voor de implementatie van een uniek en **innovatief** sportzorg concept, waarin specifieke zorgcomponenten worden aangeboden aan doelgroepen binnen een algemene sportvoorziening (*zie ook het kopje "Vanuit een innovatieve benadering" voor toelichting rondom innovatief*).
- SportZorgcentrum Het Ravijn biedt de mogelijkheid aan inwoners uit Noord-West Twente om gebruik te maken van een specifiek zorgaanbod zodat Twentse mensen gezonder worden;
- Het sportzorg concept genereert een effect in de zorgsector: specifieke zorg dichtbij huis voor mensen uit Twente;

Recreatie en toerisme

- Het Ravijn wordt een voorziening met een breed scala aan gebruiks- en ontmoetingsmogelijkheden die elkaar zullen versterken. Naast de verwachte positieve effecten die de topsportinvulling, talentontwikkeling en het sportzorgconcept hebben op de beleving door toeristen en bezoekers, wordt ook aan de recreant gedacht. Naast de grote glijbaantoren en binnenbadvoorzieningen worden ook nieuwe buitenbaden met attractieve spel- en sportvoorzieningen aangelegd in de reeds aanwezige prachtige natuurlijke omgeving van de Sallandse Heuvelrug. Deze voorzieningen hebben een meerwaarde waardoor de aantrekkelijkheid van de gemeente Hellendoorn als recreatieve gemeente wordt vergroot. Met de geplande voorzieningen worden in totaal 340.000 recreatieve bezoekers per jaar verwacht. Dit getal is inclusief de extra 30.000 recreanten zoals berekend door Hopman-Andres consultants in het haalbaarheidsonderzoek uit 2002. **(Zie bijlagen 3+4)**. De accommodatie biedt dan ook uitstekende mogelijkheden in het kader van dagarrangementen voor bedrijven, gezinnen, verenigingen en dergelijke.

Brede toegankelijkheid

- SportZorgcentrum Het Ravijn draagt bij aan de sociale cohesie: De voorziening is toegankelijk voor een heel breed publiek en wordt daarmee een plek waar mensen met een heel diverse achtergrond elkaar kunnen ontmoeten: van baby tot 80+-er, topsporters, zorgbehoevende mensen, breedtesporters, recreanten en toeristen.

B. Vanuit een innovatieve benadering

- Het sportzorg concept past naadloos in het landelijk beleid, waarin aan de integratie van sport en zorg steeds meer waarde wordt gehecht. SportZorgcentrum Het Ravijn zal in die zin een belangrijke **pilotfunctie** vervullen in het uitwerken van deze thematiek. Het concept zal bekrachtigd worden middels een convenant. Het **innovatieve** karakter van het sportzorgconcept is het bieden van een totaalaanbod van sport en zorg waarin mensen, ongeacht hun gezondheidssituatie of leeftijd, kunnen rekenen op passend aanbod in een algemene sportaccommodatie. Deze sluitende ketenaanpak gaat gepaard met nieuwe werkprocessen in de zorg. Sport en zorg zullen op een verregaande manier integreren. Uitgangspunten bij het sportzorgconcept zijn:
 1. nieuwe innovatieve mengvormen van sport en zorg;
 2. persoonlijke aandacht voor de deelnemers;
 3. samenwerking van zorg- en sportaanbieders;
 4. multifunctionaliteit van het complex ten behoeve van het sportzorgconcept;
 5. samenwerking van profit en non-profit;
 6. samenwerking met zorgverzekeraars en overheden.
- Toepassing van alternatieve energie wordt uitgangspunt. SportZorgcentrum Het Ravijn kiest voor een warmtetoepassing op basis van houtverbranding. Ook hierin kan SportZorgcentrum Het Ravijn een **pilotfunctie** vervullen. Een dergelijke energievoorziening in een sportaccommodatie van deze omvang is in Nederland nog niet eerder toegepast. Hiermee wordt niet alleen een lager gasverbruik van 230.000 m3 per jaar gerealiseerd maar wordt ook een vermindering van de CO₂-uitstoot met 400 ton per jaar (dat is te vergelijken met de CO₂-opnamecapaciteit van 75 hectare groeiend bos) bereikt. Landelijk is in de aanloopfase al veel belangstelling getoond voor het concept. Zowel door de Vereniging Sport en Gemeenten als ook Sportfondsen Nederland wordt deze alternatieve energievoorziening nauwlettend gevolgd.

- **Aan welk doel van welk programma van de Agenda van Twente draagt het project bij?**

SportZorgcentrum Het Ravijn draagt bij aan de volgende doelen en programma's:

Werken in Twente: door middel van deze accommodatie wordt bijgedragen aan

- 1) een aantrekkelijker ondernemersklimaat door topsport, versterking van de recreatieve functie en de SportZorg;
- 2) een hoger Bruto Regionaal Product;
- 3) een goede, veelzijdige toeristische infrastructuur.

Mensen in Twente: realisatie van de accommodatie draagt bij aan

- 1) een grotere sociale cohesie;
- 2) gezondere mensen in Twente;
- 3) welvarende mensen in Twente;
- 4) het realiseren van de ambitie van 5 topsportaccommodaties van de Regio Twente

Landgoed in Twente: SportZorgcentrum Het Ravijn draagt bij aan een

- 1) een groeiende toeristische economie.

Zoals bij vraag 8 wordt aangegeven zullen er (naast de reguliere gebruikers van het complex) als gevolg van (inter)nationale waterpolowedstrijden in het vergrootte wedstrijdbad, het trainingsgebruik van het complex en trainingskampen/-weekenden veel mensen naar Het Ravijn komen die gebruik zullen maken van horeca gelegenheden in de regio en omgeving; waaronder restaurants maar ook hotels en andere overnachtingsfaciliteiten. Echter niet alleen topsporters, maar ook mensen in het kader van het sportzorgconcept zullen naar het complex komen.

Het Ravijn zal dus vele extra bezoekers kunnen verwachten die ook in de regio zullen verblijven.

De speerpunten topsport/talentontwikkeling en SportZorg zullen een aanzuigende werking hebben waardoor Het Ravijn een bijdrage kan leveren aan de toeristische economie van Twente.

Waarom moet Regio Twente en/of de provincie mee investeren en niet de gemeente alleen c.q. samen met andere gemeenten? (subsidiariteitsbeginsel)

Met de realisatie van de accommodatie worden diverse beleidsdoelstellingen gerealiseerd die niet alleen op gemeentelijk niveau liggen maar ook op landelijk, provinciaal en regionaal niveau.

De realisatie van een wedstrijdbad voor het spelen van (inter)nationaal waterpolo alsmede het waterpolo opleidingscentrum draagt bij aan de doelstellingen van de Rijksoverheid: namelijk meer infrastructuur voor topsport, met als uiteindelijk doel om Nederland in de top 10 te laten eindigen bij de Olympische Spelen. Meer en betere infrastructuur voor de topsport draagt ook bij aan de kandidatuur van Nederland voor de Olympische Spelen van 2028.

De aanwezigheid van een aan topsporters voldoende regionaal waterpolo opleidingscentrum draagt bij aan een regionale kwaliteitsimpuls.

Het Ravijn als topsportaccommodatie verwezenlijkt de ambitie van de Regio Twente om zich in 2010 landelijk te onderscheiden met 5 topsportaccommodaties.

Het Ravijn als regionaal waterpolo opleidingscentrum voor Oost-Nederland, in combinatie met een regionale, door de aangesloten verenigingen ondersteunde organisatiestructuur, én met een eigen topclub, stimuleert niet alleen de groei maar verbetert ook de kwaliteit van de sportbeoefening.

Tevens draagt deze combinatie bij aan de ontwikkeling van onderwijsvoorzieningen in combinatie met topsportbeoefening (b.v. regionale LOOT-scholen).

De combinatie van de aanwezigheid van een topsportaccommodatie, een waterpolo opleidingscentrum én topsportorganisatie biedt optimale mogelijkheden voor de opleiding van regionaal c.q. landelijk benodigd (technisch) kader.

Een topsportaccommodatie in combinatie met een topsportorganisatie leidt tot een kwaliteitsimpuls en trekt talenten en topsporters en bezoekers van buiten de gemeente aan. Gekoppeld aan resultaten op nationaal en internationaal niveau (landskampioenschappen, deelname aan Europese Kampioenschappen, Olympische Spelen) heeft dit een hele positieve en grote promotionele waarde en een positieve invloed op de landelijke beleving en waardering van de regionale omgeving (i.c. Twente). De landskampioenschappen en bekerwinsten van Het Ravijn, de regionale Olympische vertegenwoordiging en de voetbalontwikkeling in Twente hebben dit inmiddels aangetoond.

Topsportorganisaties leiden tot gemeenteverstijgende binding. Supporters identificeren zich met hun club, ongeacht hun woonplaats.

Het sportzorgconcept is innovatief van karakter en beantwoordt niet alleen aan gemeentelijke taken maar ook aan regionale en landelijke ambities: het verbeteren van de gezondheid van mensen. Een combinatie van sport en zorg is nieuw en heeft landelijke prioriteit. Door nu te starten met het project zet de Regio Twente zich nadrukkelijk op de kaart als regio die een rol wil vervullen bij dit soort innovatieve projecten. Denkbaar is dat dit tot andere projecten op het snijvlak van sport en zorg leidt.

Op Twents niveau is er zelfs nog een inhaalslag noodzakelijk in vergelijking met de rest van Nederland. Hellendoorn en Twente hebben baat bij dit concept omdat er op de lange termijn meer gezonde mensen in Twente zullen wonen.

Uiteindelijk wordt beoogd een dusdanig concept te ontwikkelen waaruit blijkt dat meer (preventief) bewegen leidt tot een daling van uitgaven in de zorg, hetgeen de Twentse economie uiteindelijk ten goede komt.

SportZorgcentrum Het Ravijn draagt bij aan de identiteit van Twente op nationale en internationale kaart qua topsport, gezondheid en economie.

De keuze voor een investering in alternatieve energie in een accommodatie van deze schaal is uniek en biedt kansen voor provincie en Regio om zich te profiteren op het gebied van energie- en milieuvraagstukken via een pilottraject en monitoring. Het Ravijn kan een voorbeeldfunctie vervullen binnen provincie en regio en ook voor het bedrijfsleven interessante resultaten opleveren.

Kwaliteit van het consortium; geef korte omschrijving van:

• **Partners en samenwerkingsverband**

Bij de ontwikkeling van de topsportaccommodatie en -organisatie en de talentontwikkelingsfunctie zijn topsportvereniging Het Ravijn, NOC*NSF, de nationale zwembond de KNZB, en in de nabije toekomst de TCON (zie pagina 2), de belangrijkste partners. Tevens worden contacten onderhouden met de Stichting Sport Support Twente.

Vanuit de regionale functie wordt aansluiting en samenwerking gezocht met regionale partners. Dit sluit aan op de doelstelling van de KNZB om te komen tot een landelijke structuur opgebouwd uit een aantal regionale waterpolo opleidingscentrum (WOC), zowel qua organisatie als accommodatie. Het Ravijn is de door de KNZB aangewezen accommodatie voor Oost-Nederland.

De provincie onderschrijft de meerwaarde van de topsportinvulling en heeft zich achter de ontwikkeling geschaard in de vorm van een financiële bijdrage van € 1.000.000,- voor het vergrote wedstrijdbad.

Gelet op de te verwachten landelijke uitstraling is uitgangspunt dat ook het bedrijfsleven in de vorm van sponsoring een potentiële bijdrage levert. Via de Stichting Sportevenementen Hellendoorn/Nijverdal heeft het lokale bedrijfsleven haar medewerking aan de organisatie van nationale en internationale wedstrijden en

evenementen reeds toegezegd. Zie de brief van 22 februari 2009. **Zie bijlage 5.**

Voor de verdere uitbouw wordt in samenwerking met topsportvereniging Het Ravijn een sponsor- en marketingplan ontwikkeld.

Naast de inbreng van de klankbordgroepen wordt momenteel ook met een viertal instanties/bedrijven het sportzorgconcept nader uitgewerkt. De volgende partners dragen bij aan de totstandkoming van het sportzorgconcept:

- Stichting Zorgaccent is een stichting met woonzorgcentra en verpleeghuizen waar onder andere ouderen, maar ook CVA-patiënten, Korsakov-patiënten worden verzorgd.
- Sport Spectrum Roessingh (SSR) is een zusteronderneming van revalidatieziekenhuis 't Roessingh. Zij bieden mensen, die zijn uitgerevalideerd, aangepast bewegen aan. Maar ook mensen die moeten gaan bewegen van de huisarts kunnen daar terecht.
- Medisch Centrum Nijverdal is een centrum waarin diverse eerstelijns gezondheidsfuncties samenwerken, waaronder huisartsen, fysiotherapeuten, apotheek. Maar ook zijn er polifuncties ondergebracht en psychologen en tandartsen gehuisvest.
- Een laatste partner in dit verband is Health City. Health City is een landelijk fitness centrum en is geïnteresseerd in samenwerking met het complex in programmatische zin.

Binnen Twente zal het SportZorgconcept via het Innovatie Platform Twente in de regionale zorginnovatieagenda participeren. Deze agenda zal rond de zomervakantie worden aangeboden in Den Haag met als doel om middelen te verkrijgen. De gemeente Hellendoorn trekt hierin samen op met IZIT. **Zie bijlage 6.** Eveneens is er contact met Zonmw om invulling te geven aan het sportzorgconcept. Op uitnodiging van Zonmw wordt momenteel gezien welke rol is weggelegd voor het concept in het kader van het Experimenteerprogramma Publieke Gezondheid. De gemeente opteert hierbij voor een rol als voorloper in het kader van het programma.

Overleg over praktische invulling is opgestart ten behoeve van benutting van samenwerkingsmogelijkheden met eerste lijnszorg (pilot beweegkuur) en bedrijven die doelgroepactiviteiten ten behoeve van preventieve en curatieve zorg (willen) bieden. Bijvoorbeeld ter bestrijding/vermindering van diabetes en COPD. Bij de uitwerking wordt onder andere gebruik gemaakt van de expertise van Roset en Sportservice Overijssel.

In relatie tot de ontwikkeling van het sportzorgconcept wordt ook nagedacht over benutting van de accommodatie in het kader van werkgelegenheidsbevordering. De accommodatie is vanuit de brede functionaliteit ook zeer goed te gebruiken als eerste stap richting reïntegratie van uitkeringsgerechtigden. Bijvoorbeeld door collectief verzekerden preventief te laten bewegen/sporten in het kader van arbeidsmarkttrajecten. Op die manier kan de gezondheid van een uitkeringsgerechtigde worden verbeterd hetgeen ten goede komt aan de uitstroom naar de arbeidsmarkt. In Hellendoorn zijn er momenteel 500 mensen die collectief verzekerd zijn.

Dit format kan ook worden toegepast bij Wajongers, WW-ers maar ook Wao/Wia-gerechtigden en chronisch zieken.

In de loop van 2009 moet het sportzorgconcept klaar zijn. Dat zal dan worden bekrachtigd met een convenant met de zorgpartners.

- **Publiek/private samenwerking**

Het convenant leidt ertoe in dat 2010, bij de opening van SportZorgcentrum Het Ravijn, op basis van een samenwerkingsverband een **innovatief totaalconcept van sport en zorg** zal functioneren in Het Ravijn waaraan zowel publieke als private partijen zullen meewerken. In het kader van het sportzorgconcept zal ook samenwerking worden gezocht met zorgverzekeraars.

De gekozen insteek van alternatieve energievoorziening via houtkachels is vanwege het unieke karakter een interessant item gebleken, zowel voor andere overheden als het bedrijfsleven. Samenwerking met het bedrijfsleven bij de verdere implementatie en monitoring is nog een optie. Energiemaatschappij E-On heeft haar belangstelling getoond voor een nauwere participatie in het monitoringstraject. **Zie bijlage 16**.

3. Welke risico's zijn er aan het project verbonden?

De volgende risico's zijn nog verbonden aan het project:

1. Er is nog geen convenant ondertekend m.b.t. het sportzorg-concept. Met de zorgpartners vindt intensief en constructief overleg plaats, er is veel enthousiasme en belangstelling, maar het risico ligt op dit moment nog bij de gemeente.

4a. Draagvlak

Bij (potentiële) gebruikers

Vanaf het moment dat gestart is met het opstellen van een Programma van Eisen is gewerkt aan draagvlak voor het project. Zowel via de projectstructuur als via de communicatielijnen. Vanaf de aanvang van het project (2003) wordt met drie klankbordgroepen gewerkt die samengesteld zijn op basis van gebruiks- en omgevingsbelangen. In de klankbordgroepen zijn vertegenwoordigd omwonenden, de huidige gebruikers van zwembad en sporthal, zoals topsportvereniging Het Ravijn, diverse breedtesportverenigingen, ouderenverenigingen, verenigingen gericht op revalidatie, het gehandicaptenplatform, het onderwijs, andere specifieke verenigingen. Met deze groepen is nagedacht over de diverse functies en faciliteiten in het toekomstige complex. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een op gebruikersniveau breed gedragen multifunctioneel concept met een op belangrijke onderdelen gemeentee overstijgend karakter.

Bij andere overheden/organisaties

Gelet op de meerwaarde voor de Regio Twente, de provincie Overijssel, voor ingezet rijksbeleid op sport en zorg, zijn de plannen gedurende de gehele doorlooptijd van de voorbereiding voortdurend onder de aandacht gebracht bij het ministerie van VWS, provincie Overijssel, Regio Twente, de overkoepelende sportorganisatie NOC*NSF, de zwembond KNZB, het Olympisch Netwerk Twente (Stichting Sport Support Twente) en Sportservice Overijssel. Daarbij zijn de accenten gelegd op de gemeentee overstijgende onderdelen topsport, talentontwikkeling en het sportzorgconcept (functioneel) en alternatieve energievoorziening (energie en milieu). Alle partijen hebben zeer enthousiast gereageerd op de plannen m.b.t. de topsportinvulling en het sportzorgconcept.

De landelijke zwemsportbond, KNZB, is enthousiast over de gekozen invulling van de topsportfunctie van Het Ravijn en ziet tevens een prima mogelijkheid om hier een waterpolo opleidingscentrum voor Oost-Nederland neer te zetten. Het Ravijn wordt met de status van waterpolo opleidingscentrum onderdeel van een landelijk netwerk dat tot doel heeft het Nederlandse waterpolo structureel op een internationaal aansprekend niveau te brengen.

4b Urgentie

Aan het project dient in relatie tot de gestelde ambities van de Regio Twente een hoge urgentie toegekend worden. De realisatie van SportZorgcentrum Het Ravijn met een, ook op nationaal niveau, unieke topsport waterpolo-accommodatie, past bij uitstek in de ambitie van de Regio Twente om zich landelijk in 2010 te

onderscheiden met 5 topsportaccommodaties. De huidige planning gaat er van uit dat het project in 2010 wordt afgerond; waarmee op dat moment de doelstelling gehaald wordt. Daarnaast zijn ook de pilots in het kader van sportzorg en alternatieve warmtevoorziening via houtkachels uniek, niet alleen in Twente, maar ook in Nederland.

Met de realisatie van SportZorgcentrum Het Ravijn wordt bijgedragen aan het positioneren en profileren van Twente op (inter)nationaal niveau.

5. Mate van uitwerking

• Wanneer kan de uitvoering starten?

De planologische procedures zijn doorlopen en de aanbestedingsprocedure is afgerond.

De uitvoering van de voorbereidingen voor de bouw zijn afgerond en 18 februari 2009 is met een feestelijke starthandeling de bouw officieel gestart. De planning is er op gericht dat medio het jaar 2010 de accommodatie in de volle breedte operationeel is.

• Wanneer go/no go beslissing?

Op 19 oktober 2006 heeft de Gemeenteraad van Hellendoorn besloten tot het bouwen van het SportZorgcentrum Het Ravijn.

• Concrete business case?

Hoewel er geen concrete business case is, zijn er diverse momenten die tezamen waarborgen dat de gemeente en de gemeenteraad de voortgang van het project controleren.

Allereerst is er in 2002 een haalbaarheidsonderzoek gemaakt door Hopman- Andres consultants. Op basis van dit onderzoek is besloten om tot nieuwbouw van een geclusterde sporthal en zwembad over te gaan.

SportZorgcentrum Het Ravijn behoort in de gemeente Hellendoorn tot een van de strategische projecten. Deze cijfers rondom deze strategische projecten worden telkens geactualiseerd en drie keer per jaar aangeboden aan de gemeenteraad. **Zie bijlage 7.**

Tevens treft u een plan van aanpak aan waarin de organisatorische aspecten rondom het project aan bod komen. Dit is het meeste actuele plan van aanpak. **Zie bijlage 8.**

Dit plan van aanpak gaat vergezeld van twee plannings, waarvan er één beknopt is en een ander iets uitgebreider. Beide plannings geven een overzicht van de belangrijkste momenten aan en zijn gebaseerd op het grote doorstroomschema van de aannemer. **Zie bijlage 9.**

Het SportZorgconcept is nog volop in ontwikkeling. Als bijlage is de startnotitie van het SportZorgconcept bijgevoegd. **Zie bijlage 10.**

Hieronder staat in tekst een uiteenzetting van de diverse functies van het SportZorgcentrum.

SportZorgcentrum Het Ravijn wordt een multifunctionele sportaccommodatie met een aantal zich onderscheidende bijzondere accenten t.w.:

- een topsport waterpoloaccommodatie met een uniek waterpolo-wedstrijdbad;
- een waterpolo-opleidingscentrum;
- een “zorgvloer” waarin specifieke zorgcomponenten worden opgenomen;
- een geïntegreerde spel- en sportuitleen;
- een voor accommodaties op deze schaal unieke alternatieve energievoorziening in de vorm van houtkachels.

De brede functionele invulling van Het Ravijn brengt met zich mee dat ook sprake is van een groot aantal doelgroepen. Diverse doelgroepen, zoals waterpolo'ers, zwemmers, recreanten, toeristen, scholieren, ouderen, mensen met een beperking, CVA-patiënten, mensen met overgewicht en andere zorgbehoeftigen, maken al dan niet via hieraan gerelateerde organisaties, gebruik van het hele complex.

(Inter)nationale waterpolowedstrijden trekken naast de gewone toeschouwer ook sponsors naar Het Ravijn. De toeschouwers kunnen gebruik maken van de publieke tribune, terwijl de sponsors en andere Vips vanaf de eerste verdieping naar de wedstrijden kunnen kijken vanuit de multifunctionele ruimte (skybox).

Diezelfde ruimte kan door de week gebruikt worden door een andere doelgroep die een vergadering belegt in het Centrum of een lezing volgt van een fysiotherapeut.

Zorgbehoeftigen kunnen hun oefeningen doen in het zorgbad, maar kunnen ook gebruik maken van de in het centrum geïntegreerde sporthal.

Op de eerste verdieping vinden volop zorgactiviteiten plaats. Uitgerevalideerde mensen of mensen met een beperking doen daar noodzakelijke bewegingsoefeningen. In het recreatieve deel van het zwembad vindt een verjaardagspartijtje voor kinderen plaats terwijl in het doelgroepenbad een groep ouderen onder deskundige begeleiding aan een activiteit deelneemt.

Buiten geniet de recreatieve zwemmer van het mooie weer en neemt een afkoelende duik in één van de drie buitenbaden.

In de sporthal werken de sportverenigingen hun trainingen af. Bij de spel- en sportuitleen worden voor een familieweekend de nodige spelmaterialen opgehaald.

Oftewel, in het SportZorgcentrum Het Ravijn zijn vele faciliteiten beschikbaar voor alle doelgroepen. Hiermee wordt gestalte gegeven aan het Sportzorg concept: integratie van sport en zorg.

6. Is dit voorstel al eerder of elders ingediend?

Op 21 december 2007 heeft de gemeente Hellendoorn een subsidieaanvraag ingediend voor SportZorgcentrum Het Ravijn in het kader van de Agenda van Twente.

Efficiency en effecten

7. Economische efficiency:

- **Is een publieke investering de meest geëigende manier om bij te dragen aan de doelstellingen van de Agenda van Twente?**

Gezien de publieke functie van de sportaccommodatie alsmede de maatschappelijke doelstellingen (waaronder preventief bewegen, nazorg, topsport en volksgezondheid) en het maatschappelijk rendement is een publieke investering de meeste geëigende manier.

Op regionaal niveau is investering zeker gerechtvaardigd omdat het Ravijn bijdraagt aan de realisering van een aantal Twentse doelstellingen, waaronder topsport, gezondheid, economie en duurzaamheid.

Tevens vraagt de zorginnovatie om voorinvestering. Investering is immers een randvoorwaarde om de kansen die voor het grijpen liggen te realiseren.

- **Zijn er andere instrumenten casu quo alternatieven overwogen?**

Diverse malen is er bij het ministerie van VWS gevraagd om een bijdrage. Zij juichen de ontwikkelingen rondom de sport en het zorgconcept van harte toe, alleen zijn zij geen partners in de financiering.

Reeds is er onderzoek gedaan naar mogelijkheden van sponsoring van het complex. Inmiddels is het totale concept klaar (topsport, breedtesport, innovatieve sportzorg en innovatieve energievoorziening). De gemeente stelt zichzelf ten doel om een deel van de middelen die voor de investering nodig zijn terug te halen door

sponsoring. De taakstelling die de gemeente hieraan verbindt is € 750.000,00. Hierbij wordt niet alleen gedacht aan zorgverzekeraars, maar, met name in relatie tot de topsportontwikkeling, ook aan grote ondernemingen en het MKB. Het "topsporttraject" zal samen met zwem- en poloclub Het Ravijn worden opgepakt.

8. Korte termijn effecten:

- Wat is de zichtbaarheid van de investering voor het bedrijfsleven en/of de maatschappij?

Allereerst is er de initiële werkgelegenheid met de bouw van het complex. Hierbij gaat het om zo'n 256 arbeidsjaren. Uiteindelijk is er ook sprake van structurele werkgelegenheid. Het gaat om werkgelegenheid voor de regio. Hierbij wordt gedacht aan zo'n 25 arbeidsplaatsen. Deze cijfers zijn gebaseerd op de memo economische effecten SportZorgcentrum Het Ravijn van Hopman-Andres consultants (**zie bijlage 11**) en vervolgens afgezet tegen een investering van € 20.500.000,00 (zie ook vraag 11)

Gezien de grootte van het complex alsmede de vele functies binnen Het Ravijn wordt ook in het complex zelf de nodige uitbreiding van arbeidsplaatsen verwacht.

Met het spelen van (inter)nationale waterpolowedstrijden wordt Twente op de kaart gezet. Gezien het resultaat van de dames waterpolo tijdens de afgelopen Olympische Spelen zal het vergrote wedstrijdbad niet alleen een aanzuigende werking hebben op topsporters maar ook op jeugd en het bedrijfsleven.

De werkgelegenheidscijfers zijn exclusief de werkgelegenheid die gegenereerd wordt in de toeristische branche.

Het SportZorgcentrum draagt voorts bij aan de profilering van Twente inzake topsport en sportzorg. Tevens wordt met de houtgestookte ketels een uniek project op de Nederlandse kaart gezet omdat het nog niet eerder in Nederland is voorgekomen dat een sportvoorziening van deze schaal wordt verwarmd door houtverbranding.

- **Welk effect heeft het project op korte termijn op de economie? Treedt er een multipliereffect op en hoe blijkt dat?**

De bouw van SportZorgcentrum Het Ravijn levert werkgelegenheid op.

Het multipliereffect treedt op doordat de hoogwaardige voorziening doelgroepen aantrekt, zoals topsporters en waterpolotalenten maar ook recreanten en toeristen en een grote groep zorgbehoevenden. Deze groepen zullen voor een deel overnachten in Hellendoorn en omgeving waardoor er een spin-off ontstaat in de economie.

Voor de berekening van het bestedingseffect als gevolg de componenten topsport en waterpolo opleidingscentrum en recreanten verwijzen wij u naar de bijlage (**zie bijlage 12**).

Opleidingsinstituut:

In het verlengde van de sporttechnische trainingskampen is de topsportaccommodatie bij ingebruikname ook geschikt als opleidingsinstituut voor technisch kader. In overleg met regionale verenigingen zal hierover nader afstemming plaatsvinden en de gewenste frequentie bepaald worden. Hierover zijn nog geen nadere afspraken gemaakt omdat de TCON nog niet is opgericht.

Gezondheid en Zorg

Verwachte effecten:

Op basis van gesprekken met de overlegpartners in het kader van het sportzorgconcept worden op basis van 50 weken per jaar ca. 13.500 bezoekers (excl. begeleiding) verwacht. Deze cijfers zijn gebaseerd op een inschatting van Sport Spectrum Roessingh. Zij gaan uit van 270 mensen per week. Deze doelgroep bestaat uit mensen die wel aan sport zouden moeten doen om medische redenen maar verzaken, én uit mensen die op dit moment naar Sport Spectrum Roessingh gaan maar in Noord-West-Twente wonen (laatstgenoemde hoeven

dus niet meer te reizen).

Andere potentiële doelgroepen zijn:

- mensen met obesitas: 50 % van de volwassenen uit Twente blijkt overgewicht te hebben;
- ouderen met mobiliteitsbeperkingen; 29% van de ouderen in Twente heeft hier last van;

Zie voor deze cijfers de nota "Twente kiest voor gezond leven en werkt aan gezondheid". Bron: Regio Twente.

Recreatie en toerisme

Verwachte effecten:

Naast de grote glijbaantoren en binnenbadvoorzieningen worden ook nieuwe buitenbaden aangelegd in de reeds aanwezige prachtige natuurlijke omgeving in de Sallandse Heuvelrug.

Deze voorzieningen betekenen ook een vergroting van de aantrekkelijkheid van de gemeente Hellendoorn als recreatieve gemeente en werken daarmee ook positief door in combinatie met andere aanwezige voorzieningen (verblijfsaccommodaties, Avonturenpark etc.). Met de geplande voorzieningen worden 30.000 extra recreatieve bezoekers (op basis van het haalbaarheidsonderzoek van Hopman-Andres uit **2002**) per jaar verwacht. De accommodatie biedt uitstekende mogelijkheden in het kader van dagarrangementen voor bedrijven, gezinnen, verenigingen etc. bijvoorbeeld op basis van een combinatie van genieten van de natuur (wandelen, fietsen), zwemmen, sporten en horecafunctie.

• **Eventuele andere effecten?**

Realisatie van de accommodatie levert naast werkgelegenheid nog een ander economisch effect op: Het Ravijn levert een bijdrage aan de toeristische en recreatieve economie van Twente.

Tevens levert SportZorgcentrum Het Ravijn een bijdrage aan de volksgezondheid in de meeste brede zin des woords, namelijk van preventief bewegen tot verantwoord bewegen (nazorg).

Daarnaast zal het sportzorgconcept een nieuwe werkwijze introduceren met als doel om het beroep op de zorgverzekeringen te doen afnemen. Tevens zal door gezondere mensen het beroep op WMO-gelden minder zijn. Daarnaast zal het sportzorgconcept bijdragen aan meer sociale cohesie en participatie. In het kader van de stijgende gezondheidskosten is dit een positief effect voor de economie.

Ook zal het project door dat de warmtevoorziening wordt geleverd door twee houtgestookte ketels, bijdragen aan de vermindering van de energievraag en de uitstoot van CO₂. Op deze wijze draagt Het Ravijn ook zichtbaar bij aan de duurzaamheid van de maatschappij en dus een gezonder Twente. Hiermee wordt tevens bijgedragen aan gemeentelijke, provinciale en landelijke beleidsdoelstellingen: namelijk het terugdringen van de CO₂ uitstoot in het kader van klimaatverandering. Zie voor verdere informatie hierover de Quick Scan houtgestookte ketel sportcomplex Het Ravijn in Nijverdal (adviesbureau DWA). **Zie bijlage 13.**

Wat gebeurt er als het project niet doorgaat?

De Twentse doelstelling om in 2010 over 5 topsportaccommodaties te beschikken wordt niet gehaald.

Twente mist daardoor niet alleen een kans om zich beter te positioneren op (inter)nationaal niveau, maar ook een sportaccommodatie waarin op (inter)nationaal niveau waterpolo kan worden gespeeld.

Indien de gemeente Kampen besluit om het wedstrijdbad te verkleinen dan is er zelfs geen accommodatie in de gehele provincie Overijssel waarin op (inter)nationaal niveau waterpolo kan worden gespeeld.

Voor de gemeente Hellendoorn betekent het niet doorgaan van het project dat de prioriteiten (vergroot wedstrijdbad, het sportzorgconcept en de houtgestookte ketels) binnen het concept heroverwogen zullen worden.

9. Lange termijn effecten:

- **Is er een Kosten/Baten analyse beschikbaar? Zo ja, wat zijn belangrijkste uitkomsten?**

Een kosten/baten – analyse is voorhanden. Hieruit blijkt dat een gemeentelijke bijdrage noodzakelijk blijft, maar door het sportzorgconcept zal het resultaat beter worden.

- **Wat is het lange termijn effect van het project op de economie, hoe draagt het project bij aan versterking van de sociaaleconomische structuur?**

Zoals reeds eerder vermeld draagt het project bij aan werkgelegenheid, heeft het een maatschappelijk rendement en positioneert het de regio Twente op de (inter)nationale kaart. Zie voor werkgelegenheidscijfers de memo van Hopman-Andres. **Zie bijlage 11.**

Doordat in Het Ravijn (inter)nationale waterpolowedstrijden zullen worden gespeeld zal de naam van Twente duurzaam worden versterkt hetgeen ten goede komt aan de Twentse economie. Tevens zal het effect van het sportzorgconcept zijn dat de mensen in Twente gezonder worden, dus lagere gezondheidskosten, waarmee de sociaal-economische structuur kan worden verbeterd.

Het economisch effect van Het Ravijn zal afgerond minimaal € 1.900.000,00 per jaar bedragen. In de berekening van dit bedrag is geen rekening gehouden met het (economische) effect van het sportzorgconcept, omdat nog niet duidelijk is welke exacte invulling gegeven gaat worden aan dit concept. **Zie bijlage 12.**

- **Welke bijdrage levert het project – indien van toepassing – aan duurzaamheid?**

De warmtevraag van het complex zal voor 90 % tot 95 % worden voorzien door houtkachels. Daarmee wordt de vraag naar fossiele brandstoffen minder en wordt per jaar 400 ton CO₂ minder in de lucht gebracht (dat is te vergelijken met de CO₂-opnamecapaciteit van 75 hectare groeiend bos). Hiermee draagt het project bij aan de terugdringing van CO₂-uitstoot.

Tevens zal SportZorgcentrum Het Ravijn bijdragen aan duurzame versterking van de naamsbekendheid van Twente en een betere gezondheid van Twentse mensen.

Kosten en financiering

10. Planning project: start- en einddatum en fases in relatie tot te bereiken resultaten.

Inmiddels zijn de buitenbaden van het huidige zwembad gesloopt. In december 2008 zijn de contracten getekend met de aannemers. Op 18 februari 2009 is de start van de bouw feestelijke gevierd. De einddatum van het project ligt medio 2010. Zie hiervoor de planning. Dat betekent dat dan ook het sportzorg concept geïntegreerd zal zijn.

11. Totale kosten van het project

- **onderbouwing van kosten, begroting van (meerjarige) investerings- en exploitatiekosten**

Investering:

Algemene ruimten:	€	757.711,-
Managementruimten:	€	131.776,-
Zwemballen (incl. buitenbaden):	€	5.987.309,-
Sporthal/Sport- en speluitleen:	€	1.703.521,-
Technische ruimten/installaties:	€	4.170.075,-
Houtgestookte ketels:	€	450.131,-
Overige kosten (w.o. Infrastructuur/Inrichting):	€	1.545.364,-
Zorgvloer:	€	900.000,-
Bijkomende kosten (w.o. Architect/advieskosten):	€	3.156.159,-

Totaal:	€	18.802.045,-

- **kosten per jaar (uitgaven ritme)**

2002:	€	60.994,-
2003:	€	153.620,-
2004:	€	404.068,-
2005:	€	138.436,-
2006:	€	151.538,-
2007:	€	729.360,-
2008:	€	4.368.653,-
2009:	€	10.372.249,-
2010:	€	2.423.127,-

- **prijsspeil van de kosten**

Het prijspeil van bovenstaande kosten is gebaseerd op het jaar 2008. De kosten zoals hierboven vermeld zijn vastgesteld bij de 19^e actualisatie strategische projecten door de gemeenteraad van Hellendoorn op 11 november 2008.

- **eigen gemeentelijke bijdrage aan de projectkosten; zijn er extra gemeentelijke lasten?**

Inmiddels heeft de aanbesteding van SportZorgcentrum Het Ravijn plaats gevonden.

Doordat de aanbesteding hoger is uitgevallen dan geraamd moet er een hogere investering worden gepleegd van € 20.591.660,00. De 20^e actualisatie strategische projecten is vastgesteld op 3 februari 2009 door de gemeenteraad van Hellendoorn. **Zie bijlage 7.**

De gemeentelijke bijdrage aan de projectkosten bedraagt € 18.207.630,00 (rekening houden met een bijdrage van de Regio Twente).

- **Bijdragen van andere partijen/partners (eenmalig of meerjarig)**

De provincie Overijssel draagt bij ten behoeve van het vergrote wedstrijdbad, algemene ondersteuning van sportvoorzieningen, alsmede de energieaspecten voor een bedrag van respectievelijk € 1.000.000,- € 180.230,- (op basis van € 5,- per inwoner) en € 4.800,-. **Zie bijlage 14 voor de beschikking van de provincie inzake de bijdrage uit het Actiefonds.**

In het kader van de subsidieregeling Duurzame energie en energiebesparing Overijssel 2008 is een aanvraag

ingediend bij de provincie voor de houtgestookte ketels. De provincie heeft ten behoeve van dit onderdeel een subsidie toegekend van € 199.000,00. **Zie bijlage 15.**
Tevens is het sportzorgconcept voorgelegd aan minister Klink in het kader van het Innovatieplatform Twente. Middelen die voortvloeien uit die aanbidding kunnen alleen ingezet worden ter ondersteuning van de innovatie aspecten en activiteiten en **niet** voor de investering.

12. Relatie met - en bijdrage uit -reguliere begroting

SportZorgcentrum Het Ravijn wordt gefinancierd door de gemeente uit de reserve strategische projecten. Voor de topsportaccommodatie wordt verwacht dat ook het bedrijfsleven een bijdrage zal leveren en de Return On Investment (ROI) voor dit onderdeel, mede in het perspectief van de geformuleerde positieve effecten in de regio, binnen 10 jaar zal liggen. Met betrekking tot de investering in de zorgvloer (op basis van participatie van zorgpartijen in het sportzorgconcept) en de houtgestookte ketels (kosten alternatieve energie versus ontwikkeling gasprijzen) verwachten wij dat de ROI ook binnen de 10 jaar zal liggen.

13. Gevraagde bijdrage

De gevraagde bijdrage van de Regio is € 1.000.000,-
Gezien de geschetste landelijke, provinciale en regionale meerwaarde van SportZorgcentrum Het Ravijn en de bijdrage die van gemeentewege is voorzien, hopen wij dat de Regio Twente maximaal in de bijdrage zal voorzien.

14. Andere financieringsbronnen

- **Welke concrete afspraken zijn daarover gemaakt?**

Provinciale Staten van Overijssel hebben per beschikking van 29 augustus 2008 besloten om € 1.000.000,- beschikbaar te stellen uit het Actiefonds.
Tevens heeft de provincie Overijssel een subsidie van € 199.000,00 beschikbaar gesteld voor de twee houtgestookte ketels; per beschikking van 23 december 2008.

Contactpersoon (naam, organisatie, telefoonnummer, e-mailadres)

Paul Goudberg, gemeente Hellendoorn, 0548 630453, p.goudberg@hellendoorn.nl
Hans Galgenbeld, gemeente Hellendoorn, 0548 630730, h.galgenbeld@hellendoorn.nl